

Un quart individu, al qual tot li va bé, malgrat que veu que d'altres persones han de lluitar amb grans dificultats (a les quals, sens dubte, ell també podria prestar ajut), pensa d'aquesta manera: «¿què m'importa? ¡Cadascú pot ser tan feliç com vulgui el cel o com pugui fer-se ell mateix; jo no li llevaré pas res ni mai l'envejaré; es tracta només que no tinc gens de ganes d'aportar res al seu benestar o d'assistir-lo en el destret!» Ara: si aquesta manera de pensar esdevingués una llei universal de la naturalesa, el gènere humà podria certament subsistir i, sens dubte, encara millor que quan tothom parloteja de compassió i de benevolència o fins i tot s'apressa a practicar ocasionalment accions d'aquesta mena, però també, així que pot, enganya, ven el dret dels homes o li causa qualsevol altre perjudici. Tanmateix, bé que és possible que pugui subsistir segons aquella màxima una llei universal de la naturalesa, és nogensmenys impossible de *voler* que un tal principi valgui pertot arreu com a la llei de la naturalesa. Una voluntat que decidís això, en efecte, es contradiria ella mateixa, en la mesura que poden produir-se certament molts casos en què aquest individu freturi de l'amor i de la compassió dels altres i en què, a causa d'aquesta llei de la naturalesa sorgida de la seva pròpia voluntat, es llevaria ell mateix tota esperança d'aconseguir l'assistència que desitja.

Immanuel KANT, *Fonamentació de la metafísica dels costums*

1. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i el sentit que té en el conjunt del pensament de Kant: «Tanmateix, bé que és possible que pugui subsistir segons aquella màxima una llei universal de la naturalesa, és no gensmenys impossible de voler que un tal principi valgui pertot arreu com a la llei de la naturalesa». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Kant que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [5 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que sàpiga indicar quin paper juga aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor defensa. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

- Situar la frase i el text: el text posa un exemple, en un cas concret, de l'imperatiu categòric.
 - Explicar exemple (1 punt):
 - El cas d'un individu que actua segons la màxima de no ajudar els altres encara que pot fer-ho.
 - La universalització d'aquesta màxima (imaginant que fos una llei de la naturalesa) no comportaria que la humanitat no pogués subsistir.
 - Tanmateix, no és possible *voler* que aquesta màxima fos una llei de la naturalesa, perquè entraria en contradicció amb la possibilitat que l'individu en alguna ocasió volgués ajuda.
- Explicar imperatiu categòric:
 - L'única cosa bona és la bona voluntat (0,5)
 - La bona voluntat és la voluntat que es decideix a actuar per respecte al deure (0,5)
 - Actuar per respecte al deure vol dir actuar no per interès ni inclinació (0,25)
 - Es tracta d'una ètica deontològica, no teleològica (no necessari; augmenta puntuació)
 - Distinció imperatiu categòric/imperatiu hipotètic (0,5)
 - Explicació imperatiu categòric:
 - Actua només segons aquella màxima per la qual puguis al mateix temps voler que ella esdevingui una llei universal. (1 punt)
 - Màxima (0,25)
 - Llei (0,25)
 - El tema que es planteja és la universalitat (0,25 punt)
- Coherència i cohesió (0,5 punts)

Les preguntes sobre els fins són preguntes sobre quines coses són desitjables. La doctrina utilitarista és que la felicitat és desitjable i que és l'única cosa desitjable com a fi, totes les altres coses són només desitjables com a mitjans per a aquest fi [...].

L'única prova que es pot donar que un objecte és visible és que de fet la gent el veu. L'única prova que es pot oferir que un so és audible és que la gent de fet el sent: i així pel que fa a les altres fonts de l'experiència. De manera semblant, entenc que l'única evidència que és possible aportar que una cosa és desitjable és que la gent realment la desitja. [...] L'única raó que es pot donar a favor que la felicitat general és desitjable és que tota persona, en la mesura que creu que la pot assolir, desitja la pròpia felicitat. Doncs bé, com que això és un fet, no solament tenim tota la prova que és possible donar en aquest cas, sinó també tota la prova que es podria exigir, que la felicitat és un bé: que la felicitat de cada persona és un bé per a aquella persona, i que la felicitat general és, doncs, un bé per a la suma de totes les persones. Amb això, la felicitat adquireix un títol legítim de ser un dels fins de la conducta i, consegüentment, un dels criteris de la moral.

Però això per si sol no demostra que sigui el criteri únic. Per a ser-ho, semblaria necessari mostrar no solament que la gent desitja la felicitat, sinó també que no desitja mai res més. Ara, és ben palpable que la gent de fet desitja coses que en el llenguatge corrent són decididament diferents de la felicitat. Desitgen, per exemple, la virtut i l'absència de vici [...].

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- En aquest text, Mill vol provar el principi utilitarista que afirma que la felicitat és l'únic fi de la conducta. (0,5 punts)
 - En la part principal del text, Mill argumenta que el fet que la felicitat és desitjada prova que és desitjable i, per tant, que és un fi. (0,5 punt)
 - El fet que la felicitat sigui un bé per a cada persona implica que la felicitat general és el bé general. (0,5 punts)
 - Si la felicitat és el bé general, això la converteix en criteri de moralitat. (0,5 punts)
 - Al final d'aquest text, Mill indica que encara no ha mostrat que la felicitat és l'únic fi de la conducta. Li caldria mostrar encara que no hi ha cap altre fi (tot i que semblaria que sí que n'hi ha, atès que la gent desitja també altres coses, com ara la virtut). (0,5 punts)
- Organització, claredat i correcció lingüística (0,5 punts)
 - +20%: -0,5
 - +40%: -1
 - +60%: -2
 - +80%: -3

(En aquesta pregunta l'estudiant ha de mostrar que ha entès el que diu el text. Per això, per aprovar la pregunta l'estudiant no es pot limitar només a copiar el text o només a parafrasejar simplement algunes frases del text sense mostrar cap comprensió.)

Mill vol provar el principi utilitarista segons el qual la felicitat és el fi últim de l'acció humana i que les altres coses desitjades són mitjans per aconseguir-la.

L'argument és que podem afirmar que la felicitat és un fi perquè tothom la desitja. En conseqüència, és un bé per a cadascú i la felicitat general, el bé de totes les persones. Aquest és, doncs, el fonament del criteri de moralitat.

Tanmateix, acaba reconeixent que encara no ha provat que la felicitat sigui l'únic bé i l'únic criteri de moralitat, ja la gent també desitja altres coses, com ara la virtut.

a) «felicitat»:

- Plenitud i plaer de qualitat
- Plaer i absència de dolor
- [Finalitat última de l'acció]

b) «desitjable com a fi»:

- Que es vol per ella mateixa, i no perquè permet obtenir una altra cosa
- Que guia l'acció, ja que qualsevol altra cosa que es vol obtenir és per obtenir aquesta.
- Que és allò últim que es vol aconseguir.
- Que és allò pel qual es fa tot.